

تحلیل مقاله‌های پژوهشی گردشگری در ایران

محسن ترابی^۱، استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس
محمدرضا فتحی، استادیار گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۳/۱۳

چکیده

در این مقاله به بررسی پژوهش‌های پنج نشریه برتر حوزه گردشگری از منظر روش‌شناسی پرداخته شده است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و ابزار گردآوری داده‌ها مطالعه کتابخانه‌ای است. جامعه آماری این پژوهش، تمامی مقالات مجلات گردشگری و توسعه، مطالعات اجتماعی گردشگری، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، گردشگری شهری و مطالعات مدیریت گردشگری است که بین دوره‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ انجام گرفته است. در این پژوهش از نمونه‌گیری استفاده نشده و همه عناصر جامعه به صورت سرشماری بررسی شده‌اند. تعداد ۸۱۴ مقاله از نظر ۱۰ پارامتر از جمله پراکندگی تعداد مقالات در هر سال، رویکرد پژوهش، روش تحلیل داده‌ها، ابزار گردآوری اطلاعات، روش مورد استفاده، حوزه مورد پژوهش، تعداد نویسندگان مقاله، منطقه جغرافیایی مورد مطالعه، وابستگی سازمانی نویسندگان مقاله و رشته تحصیلی نویسندگان مقاله مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد بیشترین تعداد مقالات طی ۵ دوره اخیر مربوط به نشریه گردشگری و توسعه بوده است و در مجموع بیشتر مطالعات روی استانهای شمالی و مرکزی متمرکز بوده‌اند. پژوهشگران رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری سهم قابل توجهی در چاپ مقالات حوزه گردشگری داشته‌اند و به لحاظ وابستگی نویسندگان مسئول، به ترتیب دانشگاه علامه طباطبایی و تهران، بیشترین مقالات را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین براساس نتایج تحقیق، بیشتر پژوهش‌ها به صورت توصیفی-کاربردی و دارای رویکرد کمی و با روش معادلات ساختاری بوده‌اند و ۶۱ درصد از روش گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه بوده است.

کلیدواژه‌ها: مجلات مدیریت گردشگری، پژوهش‌های گردشگری، نزدیک بینی در روش‌ها

مقدمه

با وجود افزایش کمی بدنه دانش در حوزه‌های مختلف، اما تجربه نشان داده است، مطالعات صورت گرفته موجب شکل‌گیری تصویری درست در قرن ۲۱ نشده است (عبدالحمید و همکاران، ۱۳۹۹). برخی معتقدند که رشته‌های مختلف به لحاظ روش‌شناسی رشد و تکامل مطلوبی نداشته‌اند (رادشلدرز و لی^۱، ۲۰۱۱). موضوع گردشگری با اینکه به پدیده جهانی تبدیل شده و به لحاظ اجتماعی و فرهنگی اهمیت پیدا کرده است، اما به نظر می‌رسد هنوز موقعیت علمی آن دارای ابهام است (عظیمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۶). تا آنجا که برخی از محققان بیان کرده‌اند که پژوهش‌های گردشگری در زمینه‌های فرعی پیشرفت قابل توجهی نداشته‌اند (کوسیگلو و همکاران^۲، ۲۰۱۶). شتاب‌زدگی در به کارگیری روش تحقیق آثار قبلی، فقط منجر به افزایش بحران می‌شود، رو آوردن ناگهانی به یک راه حل بسیار وسوسه انگیز است و به چیزی منجر می‌شود که متخصص حل مساله یان می‌تروف آن را «حل دقیق مساله اشتباه» می‌نامد (بالدوین و همکاران^۳، ۲۰۰۸). در مورد پژوهش‌ها هم امکان ارتکاب این خطا با به کارگیری روش تحقیق نادرست وجود دارد بدین معنی که گاهی اوقات مثلا با استفاده نادرست از روش تحقیق کمی مفهومی اشتباه را به صورت دقیق اثبات می‌کنیم که این خطا در بلندمدت آثار زیان باری را به دنبال خواهد داشت. نقد علمی یکی از قوی‌ترین راهکارهای اعتلای آگاهی علمی است و تحقیقات حوزه گردشگری از این نقد مبری نیستند. داشتن نگاه‌گزینی و جهت‌گیری بین رشته‌ای نسبت به مدیریت گردشگری زمانی حاصل خواهد شد که با استفاده روش‌های مختلف فرا مطالعه، با نگاه به گذشته و تحلیل تحقیقات گذشته، مسیر آینده را به درستی ترسیم کنیم. تحلیل و بررسی آنچه در مجلات یک رشته علمی چاپ می‌شود به ما درک بهتر موضوع‌ها و مسئولیت‌های آن رشته کمک می‌کند. تحقیقات فراوانی در حوزه گردشگری در چند سال اخیر به صورت مقالات علمی پژوهشی تدوین شده است که در این پژوهش به دنبال بررسی آنها از منظر روش‌شناسی می‌باشیم. در این پژوهش سابقه نشر ۵ ساله، ۵ نشریه برتر حوزه گردشگری از جمله گردشگری و توسعه، مطالعات اجتماعی گردشگری، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، گردشگری شهری و مطالعات مدیریت

1. Raadschelders and Lee

2. Koseoglu et al

3. Baldwin et al

گردشگری، به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده و مقالات از نظر ۱۰ شاخص از جمله پراکندگی تعداد مقالات در هر سال، رویکرد پژوهش، روش تحلیل داده‌ها، ابزار گردآوری اطلاعات، روش مورد استفاده، حوزه مورد پژوهش، تعداد نویسندگان هر مقاله، منطقه جغرافیایی مورد مطالعه، وابستگی سازمانی نویسنده مسئول مقاله و رشته تحصیلی نویسنده مسئول مقاله مورد بررسی قرار گرفتند. به طور خلاصه این پژوهش به دنبال پاسخ به سوال زیر انجام شده است:

- پراکنش مطالعات گردشگری در ایران از منظر ۱۰ شاخص ذکر شده چگونه است و خلاءهای موضوعی و روش‌شناسی در این حوزه کدام هستند؟

مبانی نظری

مدیریت گردشگری و فراروش دو حوزه کلیدی هستند که نقطه شروع نگارش مقاله حاضر شدند. بنابراین در این قسمت ابتدا مباحث مربوط به حوزه گردشگری شرح داده می‌شود و پس از توضیح مبانی نظری فراروش، به مرور مطالعات انجام گرفته پرداخته خواهد شد.

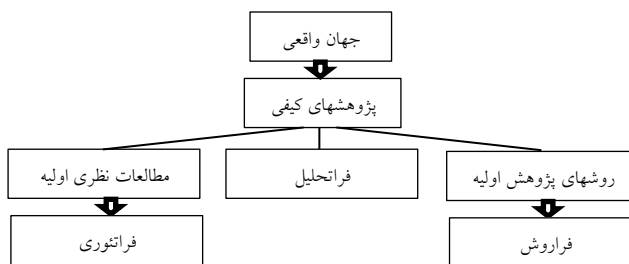
مبحث گردشگری در چند دهه اخیر، رشد و توسعه قابل توجهی داشته است و بخش عمده‌ای از اقتصاد جهان را تشکیل می‌دهد. صنعت گردشگری از پویاترین بخش‌های اقتصاد ملی بسیاری از کشورهاست و آن را می‌توان به عنوان یکی از منابع مهم توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی به حساب آورد (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹). صنعت گردشگری عبارت است از کسب و کاری که طی آن سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌ها، چه دولتی و چه عمومی و یا خصوصی، امکانات و تسهیلات لازم را جهت خدمات مربوطه برای ارائه به گردشگران مهیا می‌سازد. این مسئله نباید سازه‌های صنعتی، کارگاهی و کارخانه‌ای را تداعی کند، بلکه ترکیبی است که علم، صنعت و فرهنگ را در برمی‌گیرد و نهایتاً از نوع "خدمات گردشگری" را برای مصرف کنندگان خود فراهم می‌کند (آقایی و همکاران، ۱۳۹۴). طبق تعریف میل و موریسون، گردشگری به مجموعه فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که در جریان مسافرت یک گردشگر اتفاق می‌افتد. به طور کلی می‌توان هرگونه فعالیت و فعل و انفعالی را که در جریان سفر یک سیاحتگر اتفاق می‌افتد گردشگری تلقی کرد (۱۹۹۲)، فعالیتی اجتماعی که در برگیرنده رفتار انسانی، استفاده از منابع، تعامل با دیگران، اقتصاد و محیط است که این تعریف را می‌توان شکلی از توسعه مفهومی این واژه در استفاده از منابع طبیعی و تعامل با محیط دانست. از بعد اجتماعی نیز

تعریف گردشگری فصل بین زندگی عادی ساکنان بومی و زندگی غیرعادی گردشگران را در برمی‌گیرد. این دو تعریف خود نشان تمایز مابین تعاریف مختلف از گردشگری است که هر یک برگرفته از آیتم‌های مورد نظر در مطالعات گردشگری می‌باشند.

کاربرد فراروش در مطالعات مدیریت گردشگری

نظر به نقش و اهمیت بالای نشریه‌های علمی در عرصه علم و دانش، لازم است مجلات مختلف به صورت دوره‌ای از نظر علمی ارزیابی شوند و از این طریق به خط‌مشی گذاران عرصه علم و دانش کشور در برنامه‌ریزی و ارتقای کیفیت فعالیت‌های پژوهشی یاری رساند (عبدالحمید و همکاران، ۱۳۹۹).

فرامطالعه به عنوان یکی از روش‌های بررسی و آسیب‌شناسی پژوهش‌های گذشته شناخته می‌شود. در واقع فرامطالعه یک تجزیه و تحلیل عمیق از تحقیقات و پژوهش‌های انجام شده در یک حوزه مطالعاتی خاص است (پترسون و همکاران^۱، ۲۰۰۱). فرامطالعه شامل سه بخش است (شکل ۱): فراتحلیل^۲ (تجزیه و تحلیل محتوای مطالعات اولیه)، فراروش^۳ (تجزیه و تحلیل روش‌شناسی مطالعات اولیه) و فرانظری (تجزیه و تحلیل نظری مطالعات اولیه) (ادواردز و همکاران^۴، ۲۰۰۹).

شکل ۱. روابط بین فرامطالعه و مطالعات اولیه (ژائو^۵، ۱۹۹۱)

- فراتحلیل: منظور از فراتحلیل، تجزیه و تحلیل نتایج یافته‌ها، بحث‌ها و نتیجه‌گیری‌های تحقیقات اولیه است (بنچ و دی^۱، ۲۰۱۰).

1. Patterson et al
 2. Meta-analysis
 3. Meta-method
 4. Edwards et al
 5. Zhao

- فراروش: در فراروش، تناسب و درستی روش‌های تحقیق مطالعات اولیه مورد بررسی قرار می‌گیرد (رحمانی و رحمانی، ۲۰۱۳).

- فرانظری: فرانظری به تجزیه و تحلیل تمایلات نظری، فرضیه‌ها و نظریه‌های ایجاد شده در مطالعات اولیه می‌پردازد (فردوسی و همکاران، ۱۳۹۸).

فرامطالعه فرایندی است که دارای شش مرحله است (مراحل سوم تا پنجم به سه زیر مجموعه تحلیلی فرامطالعه اشاره دارد): در مرحله اول، پیش زمینه‌ها یا مقدمات کار فراهم می‌شود. در مرحله دوم، ارزیابی اولیه از پژوهش‌ها صورت می‌گیرد که شامل تعیین معیارهای انتخاب پژوهش‌ها، ارزیابی کیفیت آنها و تعیین راهبردهای مدیریت داده است. مرحله سوم، تحلیل فراداده است که شامل گروه بندی داده‌ها بر اساس معیارهایی مانند روش، نمونه، تاریخ انتشار و یا مسئله خاص و ویژه است. مرحله چهارم فراروش است که این مرحله مستلزم مقایسه مفروضات روش‌شناسی تحقیق و ارزیابی الگوها و موضوعات پژوهش‌ها است. مرحله پنجم فراتئوری است. در این مرحله پژوهش‌های اولیه از نظر گرایش‌های نظری و از لحاظ عنوان سوال پژوهش و ایجاد نظریه در آینده بررسی می‌شوند. مرحله ششم، فرا ترکیب است که در این مرحله به صورت قیاسی و با استفاده از سه مرحله قبل، از فرایند پویا و تکراری تفکر، تفسیر، خلق، نظریه‌پردازی و انعکاس پیروی می‌شود (زایمر^۲، ۲۰۰۴). در پژوهش حاضر از تکنیک فراروش برای بررسی مقالات پنج نشریه حوزه گردشگری استفاده شد و سعی شد پژوهش‌های چاپ شده از حیث روش‌شناسی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند.

در زمینه موضوع مقاله حاضر، با مرور مقالات پنج نشریه برتر حوزه گردشگری، پژوهشی با این گستردگی در مجله‌های ذکر شده یافت نشد بنابراین در ادامه به آثار پژوهشی تقریباً مشابه اشاره می‌شود؛ مطالعاتی که با استفاده از تکنیک‌های مختلف تحلیل کیفی، به بررسی حوزه‌های مختلف گردشگری در پایگاه داده‌های فارسی پرداخته‌اند.

اسدی و بیات (۱۳۹۶)، در پژوهشی تحت عنوان «تحلیل محتوای کیفی گفتمان توسعه گردشگری ادبی در ایران»، بعد از جمع‌آوری هر گونه متن یا نوشته‌ای که به طور مستقیم و غیرمستقیم به موضوع

گردشگری ادبی در ایران مرتبط می‌شد، گزاره‌های مطرح در گفتمان گردشگری ادبی در ایران را ذیل چهار موضوع کلی دسته‌بندی کردند: مفهوم و تعریف گردشگری ادبی، مشکلات و موانع توسعه گردشگری ادبی، راهکارهای توسعه و ترویج گردشگری ادبی و کارکردها و پیامدهای گردشگری ادبی.

زارعی و محمودی پاچال (۱۳۹۸)، در مطالعه‌ای با عنوان «واکاو مطالعات گردشگری ایران از نظر موضوعی و روش‌شناختی و ترسیم آینده مطالعات پژوهشی»، تعداد ۳۷۳ مقاله در چهار نشریه گردشگری و توسعه، مطالعات اجتماعی گردشگری، مطالعات مدیریت گردشگری، برنامه ریزی و توسعه گردشگری بین سالهای ۱۳۹۱-۱۳۹۵ را مورد مطالعه قرار دادند. طبق نتایج پژوهش، گردشگری شهری از بین انواع گردشگری بر مبنای مکان مقصد، گردشگری طبیعت‌گرا از بین انواع گردشگری بر مبنای نوع فعالیت و گردشگری فرهنگی و هنری از بین انواع گردشگری بر مبنای موضوع، بیشترین مطالعات را به خود اختصاص دادند. همچنین از نظر روش‌شناسی، مطالعات کمی، کاربردی، داده‌های حاصل از پرسشنامه و مطالعه میان گردشگران داخلی بیشترین مطالعات را به خود اختصاص دادند.

دهدشتی شاهرخ (۱۳۹۸)، در مقاله‌ای تحت عنوان «تحلیلی از هفت سال پژوهش‌های فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری با استفاده از تکنیک متن کاوی»، حدود ۲۰۰ مقاله را که بیش از صد هزار واژه در خود گنجانده بودند، مورد تحلیل قرار داد. طبق نتایج پژوهش بیشترین حوزه‌های مطالعاتی فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری شامل استراتژی گردشگری، برندسازی در گردشگری، تبلیغات در گردشگری، جاذبه‌های گردشگری، کیفیت خدمات گردشگری، گردشگری بین‌المللی، گردشگری تاریخی، گردشگری جغرافیایی، گردشگری داخلی، گردشگری درمانی هستند.

دهدشتی شاهرخ (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان تحلیل ساختار محتوایی فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری با استفاده از تکنیک متن کاوی، تعداد ۲۵۰ مقاله را که حاوی حدود ۴۳ هزار اصطلاح بود، مورد تحلیل قرار داد. طبق نتایج پژوهش بیشترین حوزه‌های مطالعاتی فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری شامل استراتژی گردشگری، برندسازی در گردشگری، تبلیغات در گردشگری، جاذبه‌های گردشگری، کیفیت خدمات گردشگری، گردشگری بین‌المللی، گردشگری تاریخی، گردشگری جغرافیایی، گردشگری داخلی، گردشگری درمانی هستند.

دربان آستانه، رضوانی، مطیعی لنگرودی و محمدزاده لاریجانی (۱۳۹۷)، پژوهشی با عنوان «مرور نظام-مند و فراتحلیل کیفی فرایندهای ارزیابی عملکرد مدیریت زنجیره تأمین گردشگری روستایی» انجام دادند. در این مقاله با استفاده از شش کلید واژه و بعد از غربالگری و ارزیابی کیفی، نهایتاً تحلیل روی ۴۲ مقاله صورت گرفت. طبق نتایج این پژوهش الگویی با یازده مؤلفه پیشنهاد شده است: مدیریت تقاضا، ظرفیت و مهارت، ارتباط با تامین کننده، ارتباط با مشتری، فرایند سفارش، ارزیابی عملکرد خدمات، اطلاعات، مالی، دانش، بازار و ریسک.

فرخی، نامامیان، اصغری صارم و قبادی (۱۳۹۹)، در پژوهشی با عنوان «تبیین الگوی توجه بصری در رفتار خرید تکانشگری مشتریان صنعت گردشگری با روش فراترکیب»، با انتخاب ۲۵ مقاله و استفاده از روش فراترکیب، به الگویی با هشت مفهوم، ۱۹ مقوله فرعی و ۲۱ مقوله اصلی دست یافتند. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که مولفه‌های اصلی خرید تکانشگری مبتنی بر توجه بصری گردشگران شامل عوامل فردگرا، بازارگرا، محیط‌گرا و عوامل باورگرا است.

صلاحی کجور، رضوی، امیرنژاد، محمدی و تقی پوریان (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان «واکاوی عوامل مؤثر بر گردشگری هوشمند در صنعت ورزش مبتنی بر تکنیک فراترکیب»، نشان دادند که عوامل مؤثر بر گردشگری هوشمند در صنعت ورزش شامل سرویس‌های اطلاعات هوشمند گردشگری، خدمات ابری گردشگری هوشمند، اینترنت اشیا، اطلاعات گردشگری هوشمند، سیستم خدمات اینترنت کاربر نهایی، امکان جستجوی هوشمند، بازاریابی محتوا و هوش مصنوعی هستند.

عظیمی هاشمی، بستان و اصغری (۱۳۹۶)، در مطالعه‌ای با عنوان «مرور نظام‌مند مقالات پژوهشی در حوزه مطالعات اجتماعی گردشگری شواهدی از تحلیل محتوای نشریات علمی پژوهشی کشور»، با الگو گرفتن از مفهوم سازی کوهن از جامعه شناسی گردشگری، از عوامل زیر با عنوان رویکرد مفهومی در مسأله‌شناسی مطالعات اجتماعی گردشگری یاد کردند: چهار سطح گردشگر (علاقه، نگرش‌ها، واکنش‌ها و نقش‌های او)، روابط میزبان و گردشگر، ساختارها و کارکردهای گردشگری و پیامدهای گردشگری. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که مهمترین موضوع اجتماعی مورد توجه محققان گردشگری ایران، ساختار و کارکردهای گردشگری بوده است.

در ادامه در قالب جدول ۱ آثاری مشاهده می‌شود که سعی داشته‌اند با استفاده از رویکرد فراترکیب و جستجوی پایگاه داده‌های مختلف خارجی به مرور حوزه‌های مختلف گردشگری بپردازند:

جدول ۱. تحقیقات داخلی حوزه گردشگری با مرور پایگاه داده‌های خارجی

نام نویسندگان	عنوان مقاله	مجله هدف مورد مطالعه	خلاصه نتایج
آقازاده و همکاران (۱۳۹۵)	ارائه چارچوبی برای ایجاد ائتلاف در کسب و کارهای گردشگری با رویکرد فرا ترکیب (چاپ شده در نشریه گردشگری و توسعه)	ساینس دابریکت ^۱ ، امرالد ^۲ ، اسپرینگر ^۳ ، تیلور و فرانسیس ^۴ ، ویلی ^۵ (۱۹۹۸-۲۰۱۶)	در این مقاله برای درک عمیق از پدیده شکل‌گیری ائتلاف در کسب و کارهای گردشگری رویکرد تفسیر گرایانه اتخاذ و از روش فراترکیب استفاده شده است و پس از بررسی ۳۸ مقاله، تصویر کلی از مهمترین ابعاد و مولفه‌های دخیل در شکل‌گیری یک ائتلاف در گردشگری ارائه شد.
سلطانی نژاد و همکاران (۱۳۹۸)	تحلیل کتاب سنجی روند جهانی پژوهش در حوزه کانال توزیع گردشگری (چاپ شده در نشریه گردشگری و توسعه)	وب آف ساینس ^۶ ۱۹۸۳-۲۰۱۸	نتایج پژوهش نشان می‌دهد روند کلی مقالات حوزه کانال‌های توزیع گردشگری در ده سال اخیر صعودی بوده است. بیشترین مقاله در سال ۲۰۱۸ به تعداد ۲۶ مقاله و بیشترین میزان استناد در سال ۲۰۱۸ به تعداد ۲۱۲ استناد بوده است. بیشترین انتشارات این حوزه به صورت مقاله پژوهشی اصیل و از کشورهای چین و سپس اسپانیا، آمریکا، نیوزلند و تایوان بوده است.
ضیائی (۱۳۹۹)	مصورسازی شبکه همکاری‌های علمی در پژوهش‌های ژئوتوریسم (چاپ شده در نشریه برنامه ریزی و توسعه گردشگری)	وب آف ساینس (۱۹۰۰-۲۰۱۹)	در این پژوهش مشخص شد که بیشترین تاکید در این مقاله‌ها روی مضامینی مانند بوم گردی، تنوع، مدیریت، سیر تکامل، حفاظت محیط زیست بوده است. نتایج همچنین نشان داده است که کشورهای آمریکا، انگلستان، استرالیا، ایتالیا و آلمان در شبکه پژوهشی حوزه ژئوتوریسم نقش بر جسته‌ای دارند.
فاضلی ورزنده و همکاران (۱۳۹۹)	بررسی وضعیت تولیدات علمی ایران در حوزه گردشگری در بین سالهای ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۷ (چاپ شده در نشریه مطالعات مدیریت گردشگری)	وب آف ساینس (۱۹۹۸-۲۰۱۷)	نتایج این مقاله نشان می‌دهد که ایران در زمینه گردشگری ۳۵۴ مدرک نمایه شده در پایگاه وب آف ساینس دارد و ایران از لحاظ تعداد مدارک در این حوزه جایگاه ۳۸ام در جهان و جایگاه سوم را در خاورمیانه دارد همچنین از لحاظ همکاری‌های بین المللی در خاورمیانه و جهان به ترتیب بیشترین همکاری‌های ایران با کشور ترکیه و مالزی صورت گرفته است.

1. Science Direct
2. Emerald
3. Springer
4. Taylor & Francis
5. Wiley
6. Web of Science

ادامه جدول ۱. تحقیقات داخلی حوزه گردشگری با مرور پایگاه داده‌های خارجی

نام نویسندگان	عنوان مقاله	مجله هدف مورد مطالعه	خلاصه نتایج
ضیائی و همکاران (۱۳۹۹)	چارچوب مفهومی هوشمندی مقصدهای گردشگری شهری با رویکرد فراترکیب (چاپ شده در نشریه گردشگری و توسعه)	ساینس دایرکت، امرالد، اسپرینگر، تیپلور و فرانسس، ویلی، سیج ^۱ ، لایبرریجنسیس ^۲ ، مگیران ^۳ (۱۹۹۸-۲۰۱۹)	در این مقاله تعداد ۴۴ مقاله برای بررسی نهایی با استفاده از روش فراترکیب انتخاب شد. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که مفاهیم موجود در زمینه هوشمندی مقصدهای گردشگری را می‌توان در سه مقوله عوامل کلان، عوامل خرد یا نظام‌مند و ویژگی‌های خاص هوشمندی دسته‌بندی کرد.
شفیعی و همکاران (۱۳۹۹)	مقاصد گردشگری هوشمند: مرور سیستماتیک تحقیقات با استفاده از رویکرد قیف پارادایم (چاپ شده در نشریه مطالعات مدیریت گردشگری)	ساینس دایرکت، اسپرینگر، امرالد، وب آف ساینس، آی ای اکسپلور ^۴ ، تیپلور و فرانسس، گوگل اسکولار ^۵ (۲۰۱۷-۲۰۲۰)	در این پژوهش بعد از بررسی ۱۰۵ مقاله، تعداد ۳۴ مقاله شناسایی و طبقه بندی شدند. یافته‌ها حاکی از تمرکز مقالات روی سطح تئوری‌های خاص و نبود مقالات حوزه هستی‌شناسی و فرضیات پایه دارد.

منبع: یافته‌های پژوهش

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از تکنیک فراروش برای تجزیه و تحلیل مقالات استفاده شده است. فراروش تناسب و درستی روش‌های تحقیق در مطالعات اولیه را مورد بررسی قرار می‌دهد (رحمانی و رحمانی، ۲۰۱۳) و به روشن شدن مشکلات روش‌شناسی تحقیقات اجتماعی کمک می‌کند (ژائو، ۱۹۹۱). جامعه آماری تحقیق حاضر، تمامی مقالات ۵ نشریه برتر حوزه گردشگری شامل مطالعات اجتماعی گردشگری، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، گردشگری شهری، گردشگری و توسعه و مطالعات مدیریت گردشگری است که بین دوره‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۹ به چاپ رسیدند. نمونه آماری پژوهش حاضر، منطبق بر جامعه آماری و به صورت تمام شمار است. در مجموع تعداد ۸۱۴ مقاله از نظر ۱۰ شاخص با استفاده از چارچوب ذیل (جدول ۲) مورد بررسی قرار گرفتند، لازم به ذکر

1. SAGE
2. Library Genesis
3. Magiran
4. IEEE Explore
5. Google Scholar

است جهت فراروش در این تحقیق با توجه به نبودن چارچوب کامل، از چارچوب ترکیبی - ابداعی استفاده شده است البته بیشتر عوامل مهم روش‌شناسی که در این مقاله در نظر گرفته شده است با کمک چارچوب مورد استفاده در پژوهش‌های فراروش قبل است که در واقع اعتبار آنها در پژوهش‌های قبلی آزمون شده است. برای بررسی روایی پژوهش حاضر، هر یک از شاخص‌های مورد نظر با دیگر مقالات فراروشی مورد مقایسه قرار گرفته و در هر مورد اختلاف مورد بررسی و بازبینی مجدد قرار گرفته است علاوه بر این قبل از شروع به تحلیل کل مقالات، چارچوب طراحی شده بر روی یک نمونه ۲۰ تایی مورد ارزیابی قرار گرفت و ضعف و قوت‌های فهرست مشخص و برطرف شدند. جهت بررسی پایایی تحلیل‌های انجام شده در مقاله حاضر، تعداد ۱۵ مقاله (۵ درصد کل مقالات) به صورت تصادفی انتخاب شد و در اختیار خبرگان دانشگاهی قرار داده شد (کرپندوف^۱، ۱۹۸۰، استرمرش و همکاران^۲، ۲۰۰۷)، این خبرگان همگی از اساتید دانشگاهی با گرایش مدیریت گردشگری بوده‌اند و تعداد آنها براساس روش گلوله برفی ۲۳ نفر بوده است و با این تعداد از خبرگان، اشیاع نظری حاصل شده است، نتایج و طبقه‌بندی‌های آنان به میزان ۹۰ درصد با طبقه‌بندی‌های انجام شده توسط پژوهشگران این مقاله مطابقت داشت.

جدول ۲. چارچوب مورد استفاده برای فراروش پژوهش حاضر

منابع	سطوح	شاخص
ایمانی و همکاران، ۱۳۹۷؛ فردوسی و همکاران، ۱۳۹۸؛ صادقی و همکاران، ۱۳۹۴؛ طیبی ابوالحسنی و همکاران، ۱۳۹۸	فراوانی تعداد مقالات	تعداد مقالات در هر دوره
پژوهشگران	شمالی، جنوبی، شرقی، غربی، مرکزی، کل کشور	منطقه جغرافیایی مورد مطالعه
حسینی قصر و همکاران، ۱۳۹۳	کمی، کیفی، آمیخته	رویکرد پژوهش

ادامه جدول ۲. چارچوب مورد استفاده برای فراروش پژوهش حاضر

منابع	سطوح	شاخص
عزیری و فرهیخته، ۱۳۹۲؛ خواستار و همکاران، ۱۳۹۰؛ محمدنژاد شورکایی و همکاران، ۱۳۹۰	معادلات ساختاری، داده‌بنیاد، تحلیل عاملی، رگرسیون، همبستگی، سایر آزمون‌های آماری، سایر روش‌های کیفی، تصمیم‌گیری چند معیاره، روش‌های ریاضی، سایر روش‌های کمی، ترکیبی از چند روش کمی، ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی	روش تحلیل داده‌ها
عزیری و فرهیخته، ۱۳۹۲؛ حسینی قصر و همکاران، ۱۳۹۳؛ خواستار و همکاران، ۱۳۹۰؛ محمدنژاد شورکایی و همکاران، ۱۳۹۰	مطالعه کتابخانه‌ای، آزمایش، اسناد و مدارک، پرسشنامه، مصاحبه، ترکیبی از ابزارها، مشاهده	ابزار گردآوری اطلاعات
اوندر و بروور، ۲۰۱۳؛ گولراجانی و مولونی، ۲۰۱۲؛ رادشلدرز و لی، ۲۰۱۱	کاربردی، بنیادی، توسعه‌ای، تحلیلی، موردی، تطبیقی	روش مورد استفاده
پژوهشگران	برگرفته از ادبیات: جغرافیای گردشگری، اقتصاد گردشگری، جامعه‌شناسی، رفتارشناسی، بازاریابی، کسب و کار و کارآفرینی، توسعه پایدار، هتل‌داری، مدیریت مقصد، آینده پژوهی، گردشگری سلامت، گردشگری مذهبی و معنوی، گردشگری ورزشی، آموزش، گردشگری روستایی، زنجیره تامین، مدیریت دانش، فناوری، کشاورزی، سایر	حوزه مورد پژوهش
رادشلدرز و لی، ۲۰۱۱؛ اوند و بروور، ۲۰۱۳	یک نفر، دو نفر، سه نفر، چهار نفر	تعداد نویسنده هر مقاله
رادشلدرز و لی، ۲۰۱۱؛ اوند و بروور، ۲۰۱۳	پیام نور، تهران، تربیت مدرس، شهید بهشتی، علامه طباطبایی، آزاد، اصفهان، جهاد دانشگاهی، مازندران، شیراز، سایر	وابستگی سازمانی نویسنده مسئول مقاله
ایمانی و همکاران، ۱۳۹۷	دولتی، صنعتی، بازرگانی، منابع انسانی، رفتار سازمانی، جغرافیا و برنامه ریزی شهری، ورزشی، گردشگری و جهانگردی، سایر	رشته تحصیلی نویسنده مسئول مقاله

منبع: یافته‌های پژوهش

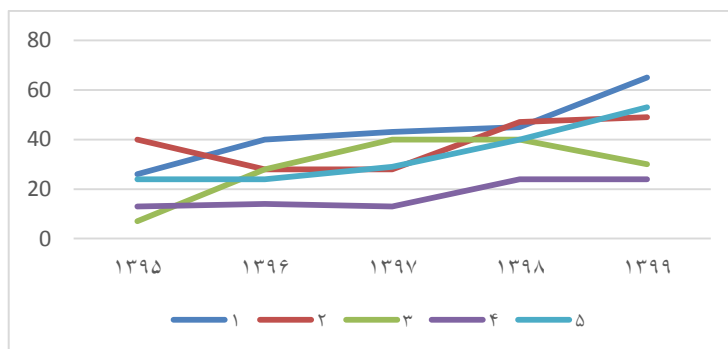
یافته‌های تحقیق

طبق یافته‌های پژوهش و همان گونه که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، از بهار ۱۳۹۵ تا زمستان ۱۳۹۹، تعداد ۸۱۴ مقاله در ۵ نشریه علمی پژوهشی داخلی در حوزه گردشگری به چاپ رسیده است. بیشترین تعداد مقالات طی ۵ دوره اخیر یعنی از ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ مربوط به نشریه گردشگری و توسعه با ۲۱۹ مقاله چاپ شده بوده است. همان طور که در شکل (۲) قابل مشاهده است، روند چاپ مقالات در این نشریات به صورت کلی روندی افزایشی بوده است. نشریه گردشگری شهری در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸ روندی نزولی داشته است.

جدول ۳. توزیع فراوانی مقاله‌های چاپ شده به تفکیک هر دوره

ردیف	نشریه	دوره مورد بررسی	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
۱	گردشگری و توسعه	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۲۶	۴۰	۴۳	۴۵	۶۵
۲	برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۴۰	۲۸	۲۸	۴۷	۴۹
۳	گردشگری شهری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۷	۲۸	۴۰	۴۰	۳۰
۴	مطالعات اجتماعی گردشگری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۱۳	۱۴	۱۳	۲۴	۲۴
۵	مطالعات مدیریت گردشگری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۲۴	۲۴	۲۹	۴۰	۵۳

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۲. روند انتشارات مقالات منبع: یافته‌های پژوهش

به لحاظ منطقه جغرافیایی مورد مطالعه و با در نظر گرفتن مجموع مطالعات پنج نشریه، اکثر مطالعات روی مناطق مرکزی و نیمه شمالی صورت پذیرفته‌اند (شکل ۳).

جدول ۴ هم توزیع فراوانی پژوهش‌ها را بر اساس منطقه جغرافیایی مورد مطالعه به تفکیک مجلات نشان می‌دهد.

شکل ۳. پراکندگی جغرافیایی پژوهش‌های گردشگری در ایران ۱۳۹۵-۱۳۹۹ منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۴. توزیع فراوانی پژوهش‌ها بر اساس منطقه جغرافیایی مورد مطالعه

ردیف	نشریه	شمالی	جنوبی	شرقی	غربی	مرکزی	کل کشور
۱	گردشگری و توسعه	۳۱	۱۶	۹	۲۰	۷۳	۷۰
۲	برنامه ریزی و توسعه گردشگری	۵۰	۱۳	۱۵	۱۵	۳۶	۶۳
۳	گردشگری شهری	۳۷	۱۶	۱۱	۲۴	۴۵	۱۲
۴	مطالعات اجتماعی گردشگری	۱۰	۷	۱۵	۹	۲۴	۲۳
۵	مطالعات مدیریت گردشگری	۱۷	۲۲	۱۴	۱۲	۴۹	۵۶

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌ها در خصوص نویسندگان

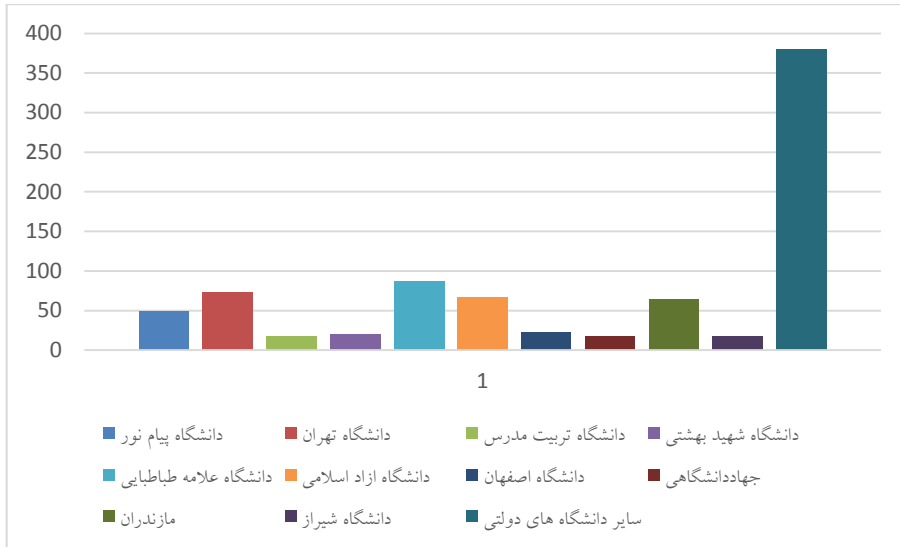
براساس یافته‌ها، بیشتر مقاله‌ها (۴۲ درصد) توسط پژوهشگران با رشته‌های مختلف به نگارش درآمدند. همچنین ۲۴ درصد از مقالات توسط پژوهشگران رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری ارائه شده است. جدول ۵ توزیع فراوانی رشته تحصیلی نویسندگان مسئول را نشان می‌دهد.

جدول ۵. توزیع فراوانی رشته تحصیلی نویسندگان مسئول مقالات نشریه

ردیف	نشریه	دوره مورد بررسی	دولتی	صنعتی	بازرگانی	جغرافیا و برنامه ریزی شهری	ورزشی	گردشگری و جهانگردی	سایر
۱	گردشگری و توسعه	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۲	۴	۳۴	۳۶	۲	۳۳	۱۰ ۸
۲	برنامه ریزی و توسعه گردشگری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۲	۲	۱۴	۴۷	۵	۲۹	۹۳
۳	گردشگری شهری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۰	۱	۱۱	۸۴	۳	۱۲	۳۴
۴	مطالعات اجتماعی گردشگری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۲	۰	۵	۹	۰	۲۶	۴۶
۵	مطالعات مدیریت گردشگری	۱۳۹۹-۱۳۹۵	۱	۵	۳۲	۲۶	۳	۴۰	۶۳

منبع: یافته‌های پژوهش

در مورد وابستگی دانشگاهی نویسندگان مسئول، براساس نتایج بدست آمده از تحقیق، نویسندگان سایر دانشگاه ۴۶ درصد، دانشگاه علامه طباطبایی ۱۰ درصد و دانشگاه تهران حدود ۹ درصد سهم داشته‌اند (شکل ۴). همچنین در خصوص میزان همکاری بین نویسندگان، بیشتر پژوهش‌ها با همکاری سه نفر انجام شده است و پس از آن دو نفر و چهار نفر با هم همکاری داشته‌اند. نتایج در جدول ۶ نشان داده شده است.

شکل ۴. فراوانی وابستگی دانشگاهی نویسندگان مسئول منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۶. فراوانی مقاله‌ها برحسب تعداد نویسندگان همکار

ردیف	نشریه	دوره مورد بررسی	یک نفر	دو نفر	سه نفر	چهار نفر
۱	گردشگری و توسعه	۱۳۹۵-۱۳۹۹	۱۰	۶۳	۱۰۰	۴۶
۲	برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری	۱۳۹۵-۱۳۹۹	۱۹	۵۵	۸۳	۳۵
۳	گردشگری شهری	۱۳۹۵-۱۳۹۹	۱۴	۴۳	۶۴	۲۴
۴	مطالعات اجتماعی گردشگری	۱۳۹۵-۱۳۹۹	۷	۳۲	۳۴	۱۵
۵	مطالعات مدیریت گردشگری	۱۳۹۵-۱۳۹۹	۷	۴۹	۸۷	۲۷

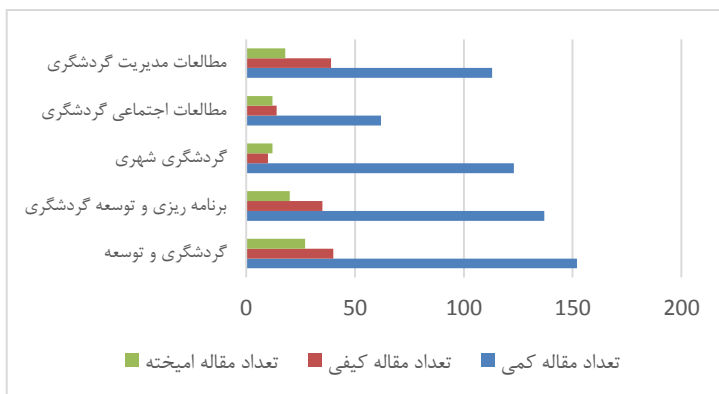
منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌ها در خصوص روش‌شناسی پژوهش‌های انجام شده

طبق یافته‌های پژوهش، از مجموع ۸۱۴ مقاله بررسی شده در ۵ نشریه حوزه گردشگری، ۳۴۸ مقاله از نوع کاربردی، ۲۸۰ مقاله از نوع توصیفی و ۱۷۴ مقاله از نوع توسعه‌ای بوده‌اند.

در مورد ترکیب مقالات از حیث صبغه پژوهش (کمی، کیفی، آمیخته) می‌توان گفت از مجموع ۸۱۴ مقاله حدود ۵۸۷ مقاله (۷۲ درصد) با رویکرد کمی نوشته شده است که نشان از غلبه رویکرد کمی

نسبت به کیفی در پژوهش‌های حوزه مدیریت گردشگری دارد. براساس نتایج شکل ۵ رویکرد کیفی در رتبه بعدی قرار می‌گیرد و اختلاف ناچیزی با رویکرد آمیخته دارد.

شکل ۵. فراوانی مقاله‌ها براساس رویکرد پژوهش منبع: یافته‌های پژوهش

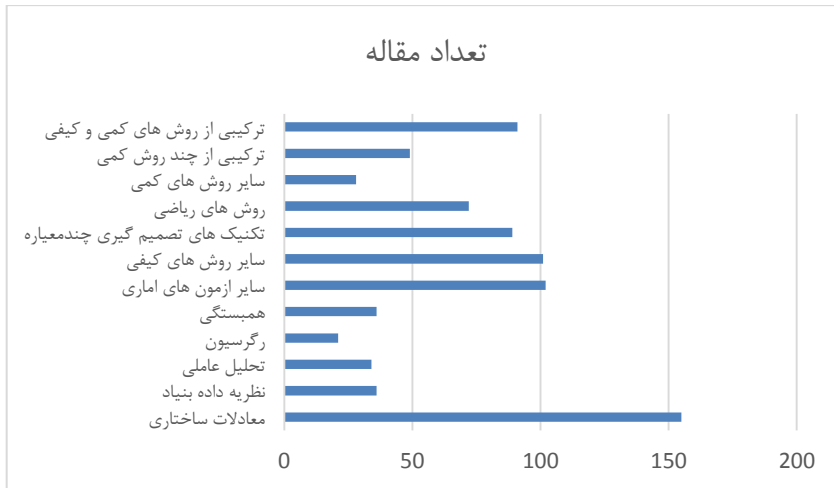
همان طور که در جدول ۷ نشان داده شده است در اغلب پژوهش‌ها برای گردآوری داده از پرسشنامه (۶۱ درصد) استفاده شده است که با توجه به سهولت استفاده از پرسشنامه این مورد دور از انتظار نیست. همچنین ترکیبی از روش‌های گردآوری داده‌ها، با ۱۷ درصد در رتبه دوم قرار گرفته است.

جدول ۷. توزیع فراوانی پژوهش‌ها براساس روش گردآوری داده

ردیف	ابزار گردآوری اطلاعات	تعداد مقاله
۱	مطالعه کتابخانه‌ای	۳۰
۲	آزمایش	۰
۳	مطالعه اسناد و مدارک	۵۹
۴	پرسشنامه	۵۰۴
۵	مصاحبه	۸۲
۶	ترکیبی از ابزارها	۱۳۹
۷	مشاهده	۰

منبع: یافته‌های پژوهش

روش تحلیل داده‌های بیشتر مقالات، معادلات ساختاری با ۱۹ درصد بوده است. سایر آزمون‌های آماری، سایر روش‌های کیفی و ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی به ترتیب در رتبه‌های دوم، سوم، چهارم قرار گرفته‌اند (شکل ۶).

شکل ۶. فراوانی مقاله‌ها براساس روش تحلیل منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق حاضر در مورد پراکندگی موضوعات پژوهش‌های گردشگری در ایران حاکی از آن دارد که بیشتر تحقیقات حول موضوع رفتارشناسی در گردشگری (۱۵/۵ درصد) انجام گرفتند، مدیریت مقصد (۱۱ درصد)، توسعه پایدار و گردشگری (۹/۵ درصد)، جامعه‌شناسی گردشگری (۶ درصد) و اقتصاد گردشگری (۵ درصد) به ترتیب رتبه دوم تا پنجم را به خود اختصاص داده‌اند. رفتار مصرف‌کننده گردشگری در هر کشوری متفاوت است و نیاز است که با توجه به عوامل تعیین‌کننده زیادی که بر عرضه و تقاضای گردشگری تأثیر می‌گذارد، شناخته شود. با توجه به نتایج می‌توان گفت، ویژگی‌های زیر از جمله اقتضائاتی هستند که تمرکز پژوهش‌های گردشگری در ایران را شکل می‌دهد: سابقه تمدنی کهن ایران، وجود اقوام مختلف و فرهنگ غنی کشورمان باعث استقبال پژوهشگران به سمت موضوعات رفتارشناسی و جامعه‌شناسی گردشگری است علاوه بر این، عامل روانشناختی از جمله عوامل مهم در تجزیه و تحلیل رفتار گردشگری می‌باشد، زیرا مستقیماً با رفتار

مصرف کننده گردشگری سروکار دارد. پراکندگی جاذبه‌های گردشگری و تنوع بالای مقاصد گردشگری از جمله عواملی هستند که پژوهشگران مختلف را به سمت پژوهش‌هایی با موضوع مدیریت مقصد نیل می‌دهد. وجود ظرفیت‌های گوناگون در انواع گردشگری و تغییر رویکرد مسئولان در دهه اخیر و اعتقاد به اینکه گسترش گردشگری منافع اقتصادی بیشتری از جمله اشتغال زایی و ... را به همراه دارد باعث می‌شود موضوع اقتصاد گردشگری و توسعه پایدار گردشگری همچنان مورد توجه نویسندگان این حوزه باشد.

جدول ۸ پراکندگی موضوعات را به تفکیک نشریات این حوزه نشان می‌دهد. همان طور که مشاهده می‌شود، در سه نشریه: گردشگری و توسعه، مطالعات اجتماعی گردشگری و مطالعات مدیریت گردشگری موضوع رفتارشناسی در گردشگری، و در نشریه گردشگری شهری موضوع توسعه پایدار و گردشگری بیشتر مورد توجه بوده است.

جدول ۸. توزیع فراوانی پژوهش‌ها براساس موضوعها

ردیف	موضوعات مقاله	گردشگری و توسعه	برنامه ریزی و توسعه گردشگری	گردشگری شهری	مطالعات اجتماعی گردشگری	مطالعات مدیریت گردشگری
۱	جغرافیای گردشگری	۱۳	۴	۱۱	۰	۹
۲	اقتصاد گردشگری	۱۸	۱۱	۸	۳	۸
۳	جامعه‌شناسی گردشگری	۹	۱۱	۶	۱۶	۹
۴	رفتارشناسی در گردشگری	۳۶	۲۸	۱۹	۲۳	۲۲
۵	بازاریابی و گردشگری	۱۰	۴	۳	۲	۶
۶	کسب و کارهای گردشگری و کارآفرینی	۱۱	۶	۱	۰	۶
۷	توسعه پایدار و گردشگری	۱۳	۱۷	۳۲	۶	۱۲
۸	هتل‌داری و صنعت مهمان‌نوازی	۱۲	۲	۰	۴	۱۴

ادامه جدول ۸. توزیع فراوانی پژوهش‌ها براساس موضوع‌ها

مطالعات مدیریت گردشگری	مطالعات اجتماعی گردشگری	گردشگری شهری	برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری	گردشگری و توسعه	موضوعات مقاله	ردیف
۲۰	۸	۲۴	۱۶	۲۰	مدیریت مقصد	۹
۲	۲	۳	۴	۳	آینده پژوهی	۱۰
۹	۳	۴	۵	۱۲	گردشگری سلامت	۱۱
۹	۰	۴	۷	۳	گردشگری مذهبی و معنوی	۱۲
۶	۰	۵	۴	۷	گردشگری ورزشی	۱۳
۰	۰	۰	۲	۰	آموزش گردشگری	۱۴
۹	۳	۰	۱۵	۷	گردشگری روستایی	۱۵
۱	۳	۱	۱	۳	زنجیره تامین گردشگری	۱۶
۰	۰	۱	۱	۱	مدیریت دانش	۱۷
۶	۵	۵	۹	۱۰	فناوری در گردشگری	۱۸
۲	۰	۰	۵	۲	گردشگری کشاورزی	۱۹
۲۰	۱۰	۱۸	۴۰	۲۹	سایر موارد	۲۰

منبع: یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری

در این مقاله با رویکرد علم‌سنجی، تمامی مقالات پنج نشریه برتر حوزه گردشگری که بین دوره‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ به چاپ رسیده است، مورد بررسی قرار گرفتند. طبق نتایج پژوهش در بازه زمانی ذکر شده، مجموعاً تعداد ۸۱۴ مقاله به صورت الکترونیکی منتشر شده و روند چاپ مقالات به صورت کلی افزایشی بوده است. مقالات از نظر ۱۰ شاخص از جمله پراکندگی تعداد مقالات در هر سال، رویکرد پژوهش، روش تحلیل داده‌ها، ابزار گردآوری اطلاعات، روش مورد استفاده، حوزه مورد پژوهش،

تعداد نویسندگان هر مقاله، منطقه جغرافیایی مورد مطالعه، وابستگی سازمانی نویسندگان مسئول مقاله و رشته تحصیلی نویسندگان مسئول مقاله مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌های تحقیق حاضر در مورد نویسندگان مسئول حاکی از آن دارد که به طور کلی و با در نظر گرفتن مجموع مقالات ۵ نشریه، رشته تحصیلی اکثر آنان جغرافیا و برنامه ریزی شهری (۲۴ درصد) و سپس گردشگری و جهانگردی (۱۷ درصد) بوده است و ۴۲ درصد از نویسندگان گرایش‌شان مشخص نبوده است، بنابراین:

- پیشنهاد می‌شود با توجه به تخصصی بودن حوزه مطالعاتی پنج نشریه که فقط مباحث مدیریت گردشگری را پوشش می‌دهند، مسئولان نشریه‌ها توجه و پیگیری لازم را در اخذ مشخصات کامل نویسندگان از جمله گرایش تحصیلی آنان داشته باشند.

- سه نشریه گردشگری و توسعه، مطالعات مدیریت گردشگری و مطالعات اجتماعی گردشگری نسبت به دو مجله دیگر، به لحاظ استفاده از پتانسیل نویسندگان رشته‌های مختلف بهتر توازن برقرار کرده‌اند و پژوهشگران سه رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گردشگری و جهانگردی و بازرگانی در چاپ مقالات مشارکت داشته‌اند و لازم است این تناسب ادامه داشته باشد.

- در دو نشریه گردشگری شهری و برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، غلبه پژوهشگران رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری مشهود است و لازم است از رشته‌های دیگر مخصوصاً نویسندگان با رشته‌های گردشگری و جهانگردی بیشتر استفاده شود.

از نظر توزیع وابستگی سازمانی نویسندگان مسئول مجموعاً و با در نظر گرفتن پنج نشریه به ترتیب پژوهشگران دانشگاه‌های علامه طباطبائی، تهران، دانشگاه آزاد و دانشگاه مازندران بیشترین سهم را در چاپ مقالات داشته‌اند. بنابراین:

- پیشنهاد می‌شود تمامی پنج نشریه در استفاده از ظرفیت‌های دانشجویان و اساتید از دانشگاه‌های مختلف اهتمام بورزند.

- همچنین پیشنهاد می‌گردد سطح دسترسی مخاطبان مجلات ذکر شده از طریق راه‌های زیر افزایش یابد: اضافه کردن اعضای هیات علمی برتر دیگر دانشگاه‌های کشور به اعضای هیات تحریریه و همچنین به روزرسانی بانک اطلاعاتی داوران مجله با در نظر گرفتن موقعیت‌های جغرافیایی مختلف.

بر اساس یافته‌های تحقیق حاضر، به لحاظ منطقه جغرافیایی مورد مطالعه اکثر مطالعات روی مناطق مرکزی و نیمه شمالی صورت پذیرفته‌اند. بنابراین:

- پیشنهاد می‌شود مجلات گردشگری و توسعه، گردشگری شهری و مطالعات مدیریت گردشگری که هر سه بیشتر روی مناطق مرکزی کشور متمرکز بوده‌اند پژوهش‌های بیشتری روی نیمه‌های شرقی و غربی کشور انجام دهند.

- نشریه مطالعات اجتماعی گردشگری از نظر پراکندگی جغرافیایی پژوهش‌ها نسبتاً خوب عمل کرده است ولی مقالات کمتری در مورد استانهای نیمه جنوبی کشور در این نشریه به چاپ رسیده است و لازم است به استان‌های جنوبی توجه بیشتری شود.

- مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری بیشترین مقالات نیمه شمالی کشور را منتشر کرده است و توصیه می‌شود مطالعات بیشتری روی سایر مناطق و مخصوصاً نیمه جنوبی کشور صورت پذیرد.

یافته‌ها در مورد روش‌شناسی پژوهش‌های انجام شده حکایت از آن دارد که به صورت کلی و با در نظر گرفتن پنج نشریه، بیشتر تحقیقات انجام شده از نوع کاربردی (۴۲ درصد) و تحلیلی (۳۴ درصد) هستند. در بازه مورد بررسی (بین سالهای ۹۵-۹۹)، به جز مجله گردشگری شهری در سایر نشریات بیشترین مقالات به ترتیب کمی، کیفی و سپس آمیخته هستند که این مورد در نشریه گردشگری شهری به ترتیب کمی، آمیخته و سپس کیفی است. بنابراین:

- پیشنهاد می‌شود در هر پنج نشریه استفاده از روش‌های کیفی و آمیخته در اولویت نشریات قرار گیرند البته در روش تحلیل داده‌های کیفی و استفاده از دیگر استراتژی‌های پژوهش‌های کیفی، در کنار استراتژی داده‌بنیاد دقت لازم صورت گیرد.

در مورد تحقیقات کمی نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد در قیاس با سایر روش‌های کمی، ترکیبی از چند روش کمی و ترکیبی از روش‌های کمی و کیفی، استفاده از معادلات ساختاری درصد قابل

- توجهی را به خود اختصاص می‌دهد (۱۹ درصد). بنابراین:
- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های کمی، ترکیبی از چند روش کمی در کنار استفاده از روش معادلات ساختاری و در پژوهش‌های کیفی روش‌های دیگری علاوه بر استفاده از نظریه داده بنیاد در دستور کار مسئولان مجله قرار گیرد.
 - ابزار جمع‌آوری اطلاعات بیشتر مقالات، پرسشنامه بوده است (۶۱ درصد) در مقابل مطالعه کتابخانه‌ای (۳ درصد) کمترین میزان را به خود اختصاص داده است. بنابراین:
 - پیشنهاد می‌گردد با توجه به اینکه مدیریت گردشگری در ایران همچنان نیازمند استخراج تجربیات مدیران این حوزه می‌باشد، استفاده از مصاحبه، مطالعه اسناد و مدارک و مطالعات کتابخانه‌ای در اولویت قرار گیرد.
 - به طور کلی، موضوعات محوری مورد توجه پژوهشگران پنج نشریه نام برده شده، بیشتر رفتارشناسی در گردشگری (۱۵ درصد)، مدیریت مقصد (۱۰ درصد)، توسعه پایدار و گردشگری (۹ درصد) و جامعه‌شناسی گردشگری (۶ درصد) بوده‌اند و سایر موضوعات مغفول مانده‌اند. بنابراین:
 - به مسئولان هر پنج نشریه پیشنهاد می‌شود این موضوعات را به ترتیب اولویت، در دستور کار پذیرش مقالات قرار دهند: آموزش گردشگری، مدیریت دانش، زنجیره تامین گردشگری و گردشگری کشاورزی.
 - به مسئولان نشریه گردشگری و توسعه پیشنهاد می‌شود موضوعات آینده پژوهی و گردشگری مذهبی و معنوی را بیش از گذشته مورد توجه قرار دهند.
 - موضوعات هتل‌داری و صنعت مهمان‌نوازی، گردشگری ورزشی، آینده پژوهی، بازاریابی و گردشگری و جغرافیای گردشگری به طور خاص مورد توجه مسئولان نشریه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری قرار گیرند.
 - به مسئولان نشریه گردشگری شهری پیشنهاد می‌شود این موضوعات را به ترتیب زیر در اولویت پذیرش قرار دهند: گردشگری روستایی، هتل‌داری و صنعت مهمان‌نوازی، کسب‌وکارهای گردشگری و کارآفرینی، بازاریابی و گردشگری، آینده پژوهی، گردشگری سلامت، گردشگری مذهبی و معنوی.

- به مسئولان مجله *مطالعات اجتماعی گردشگری* پیشنهاد می‌شود روی این موضوعات بیشتر متمرکز شوند: جغرافیای گردشگری، کسب و کارهای گردشگری و کارآفرینی، گردشگری مذهبی و معنوی و گردشگری ورزشی.

- به مسئولان نشریه *مطالعات مدیریت گردشگری* پیشنهاد می‌شود این موضوعات را به ترتیب زیر در اولویت پذیرش قرار دهند: آینده‌پژوهی، بازاریابی و گردشگری، کسب‌وکارهای گردشگری و کارآفرینی و گردشگری ورزشی.

منابع

- اسدی، علیرضا؛ بیات، ناصر (۱۳۹۶). «تحلیل محتوای کیفی گفتمان توسعه گردشگری ادبی در ایران». نشریه گردشگری شهری، (۱)، ۴-۱۴.
- آفازاده، هاشم؛ حیدری، علی؛ ضرغام بروجنی، حمید؛ شالبافیان، علی اصغر (۱۳۹۵). «ارائه چارچوبی برای ایجاد ائتلاف در کسب‌وکارهای گردشگری با رویکرد فراترکیب». گردشگری و توسعه، (۳)، ۵-۲۴.
- آقایی، پرویز، رضویان، محمدتقی، سعیدی راد، مجید، خزایی، مصطفی (۱۳۹۴). «تحلیل مولفه‌های تاثیرگذار بر رضایتمندی از مقاصد گردشگری (مورد پژوهی: گردشگران شهرستان قروه)». فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری، (۱۴)، ۹۷-۱۱۳.
- ایمانی، حسین؛ عبدالهزاده، امیرحسین؛ پورعزت، علی اصغر (۱۳۹۷). «تحلیل محتوای پژوهش‌های فصلنامه مدیریت دولتی دانشگاه تهران». فصلنامه مدیریت دولتی، (۳)، ۱۰-۳۸۷-۴۱۴.
- حسینی قصر، صغری؛ زین آبادی، حسن رضا؛ علیزاده، مرتضی (۱۳۹۳). «تحلیلی بر روش‌شناسی و یافته‌های پژوهش‌های انجام شده در زمینه کارآفرینی و ویژگی ای کارآفرینان». پژوهش‌های مدیریت در ایران، (۱۸)، ۴.
- خواستار، حمزه؛ غفاری، رحمان؛ پورعزت، علی اصغر؛ حیدری، الهام (۱۳۹۰). «پژوهشی درباره پایان نامه‌های کارشناسی ارشد مدیریت دولتی از حیث موضوع و روش: مورد مطالعه دانشگاه تهران». علوم مدیریت ایران، (۲۱)، ۶-۲۱.
- دربان آستانه، علیرضا؛ رضوانی، محمدرضا؛ مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ محمدرزاده لاریجانی، فاطمه (۱۳۹۷). «مرور نظامند و فراتحلیل کیفی فرایندهای ارزیابی عملکرد مدیریت زنجیره تامین گردشگری روستایی». گردشگری و توسعه، (۲)، ۷-۱۷۰-۱۴۹.
- دهدشتی شاهرخ، زهره (۱۳۹۸). «تحلیلی از ۷ سال پژوهش‌های فصلنامه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری با استفاده از تکنیک متن کاوی». برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، (۳۰)، ۸-۳۵-۴۹.

- دهدشتی شاهرخ، زهره (۱۳۹۹). «تحلیل ساختار محتوایی فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری با استفاده از تکنیک متن‌کاوی». *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۵(۵۰)، ۹۷-۱۲۷.
- زارعی، قاسم؛ محمودی پاچال، زینب (۱۳۹۸). «واکاوی مطالعات گردشگری ایران از بعد موضوعی و روش‌شناختی و ترسیم آینده مطالعات پژوهشی». *گردشگری و توسعه*، ۱(۸)، ۱-۱۹.
- سلطانی نژاد، نیما؛ ایرانی، حمیدرضا؛ سلطانی، مرتضی؛ یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۸). «روند جهانی پژوهش در حوزه کانال‌های توزیع گردشگری: یک تحلیل کتاب‌سنجی». *گردشگری و توسعه*، ۸(۴)، ۵۹-۸۱.
- شفیعی، ساناز؛ رجب زاده قطری، علی؛ حسن زاده، علیرضا؛ جهانیان، سعید (۱۳۹۹). «مقاصد گردشگری هوشمند: مرور سیستماتیک تحقیقات با استفاده از رویکرد قیف پارادایم». *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۵(۴۹)، ۳۳-۶۲.
- صادقی، امیر؛ مشبکی اصفهانی، اصغر؛ کرد نایج، اسداله؛ خدادادحسینی، سید حمید (۱۳۹۴). «فراروش پژوهش‌های مدیریت اسلامی در ایران (مورد مطالعه: مقاله‌های علمی-پژوهشی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴)». *فصلنامه مدیریت اسلامی*، ۲۳(۴)، ۱۰۱-۱۳۱.
- صلاحی کجور، عظیم؛ رضوی، سید محمد حسین؛ امیرنژاد، سعید؛ محمدی، نصرالله؛ تقی پوریان، محمدجواد (۱۳۹۹). «واکاوی عوامل موثر بر گردشگری هوشمند در صنعت ورزش مبتنی بر تکنیک فراترکیب». *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۹(۳۴)، ۱۰۱-۱۲۰.
- ضیائی، محمود (۱۳۹۹). «مصورسازی شبکه همکاری‌های علمی در پژوهش‌های ژئوتوریسم». *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۹(۳۳)، ۲۷-۴۶.
- ضیائی، محمود؛ دلشاد، علی؛ تقوی فرد، محمدتقی؛ تاج زاده، نمین؛ ابوالفضل، اردشیر (۱۳۹۹). «چارچوب مفهومی هوشمندی مقصدهای گردشگری شهری با رویکرد فراترکیب». *گردشگری و توسعه*، ۹(۱)، ۱۸۸-۲۱۳.
- طیبه ابوالحسینی، سید امیر حسین؛ دانشور دیلمی، محمدرضا؛ خاشعی ورنامخواستی، وحید (۱۳۹۸). «فراروش تحقیقات دانشگاهی حوزه استراتژی». *مطالعات مدیریت راهبردی*، ۴۰(۱)، ۷۱-۱۰۵.
- عبدالحمید، مهدی؛ اسمعیلی گیوی، محمدرضا؛ باقرزاد سه ساری، سید محمدرضا (۱۳۹۹). «ارائه راهکارهای ارتقاء کیفی تولیدات علمی حوزه مدیریت دولتی در ایران بر مبنای تحلیل محتوای نشریه چشم انداز مدیریت دولتی». *چشم انداز مدیریت دولتی*، ۱۱(۲)، ۹۷-۱۲۶.
- عزیزی، شهریار؛ فرهیخته، فاطمه (۱۳۹۲). «تحلیل محتوای تناظر و فرا روش پایان نامه‌های بازاریابی در دانشگاه‌های منتخب تهران». *مدیریت بازرگانی*، ۵(۳)، ۱۰۵-۱۲۴.
- عظیمی هاشمی، مژگان؛ بستان، زهرا و اصغری، هادی (۱۳۹۶). «مرور نظام مند مقالات پژوهشی در حوزه مطالعات اجتماعی گردشگری، شواهدی از تحلیل محتوای نشریات علمی پژوهشی کشور». *مطالعات اجتماعی گردشگری*، ۹(۵)، ۵۷-۹۵.

- فاضلی ورزنه، محسن؛ قربی، علی؛ بهمنی، مهدی (۱۳۹۹). «بررسی وضعیت تولیدات علمی ایران در حوزه گردشگری در بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۷». *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۵(۵۱)، ۷۹-۱۱۰.
- فرخی، سجاده؛ نمایان، فرشید؛ اصغری صارم، علی؛ قبادی، تحفه (۱۳۹۹). «تبیین الگوی توجه بصری در رفتار خرید تکانشگری مشتریان صنعت گردشگری با روش فراترکیب». *گردشگری و توسعه*، ۹(۴)، ۱۹۹-۲۱۴.
- فردوسی، شهرام؛ ملایی، فاطمه؛ حاجی پور، بهمن؛ بابائی فرج‌آباد، مهدیه (۱۳۹۸). «فراروش پژوهش‌های بازاریابی در ایران: بررسی نزدیک بینی در روش‌ها». *پژوهش‌های مدیریت در ایران*، ۲۳(۲)، ۱۸۳-۱۹۹.
- محمد نژاد شورکایی، مجتبی؛ جشنی آرانی، مجتبی؛ یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۰). «فراروش تحقیقات انجام شده در زمینه عوامل مؤثر بر رضایت مشتری تحلیل اسنادی پایان نامه ای کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه‌های دولتی تهران». *چشم انداز مدیریت بازرگانی*، ۶(۳۹)، ۱۴۱-۱۶۴.

- Baldwin, Timothy T, W.H. Bommer, R.S. Rubbin. (2008). *Developing Management Skills: What great managers know and Do*. Boston: McGraw-Hill.
- Bench, S., & Day, T. (2010). The user experience of critical care discharge: a meta-synthesis of qualitative research. *International journal of nursing studies*, 47(4), 487- 499.
- Edwards, M., Davies, M., & Edwards, A. (2009). What are the external influences on information exchange and shared decision-making in healthcare consultations: a meta synthesis of the literature? *Patient education and counseling*, 75(1), 37- 52.
- Gulrajani, N., & Moloney, K. (2012). Globalizing public administration: today's research and tomorrow's agenda. *Public Administration Review*, 72(1), 78-86.
- Koseoglu, M. A., Rahimi, R., Okumus, F., & Liu, J. (2016). Bibliometric studies in tourism. *Annals of Tourism Research*, 61, 180-198.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Mill, R.C. & Morrison, A.M. (1992): *The Tourism System*. Englewood Cliffs.
- Onder, M., & Brower, R. S. (2013). Public Administration Theory, Research, and Teaching: How Does Turkish Public Administration Differ? *Journal of Public Affairs Education*, 19(1), 117-139.
- Patterson, B., Thorne, S., Calnan, C., & Jillings, C. (2001). *Meta-study of qualitative health research: a practical guide to meta-analysis and metasynthesis*. California: Sage.
- Raadschelders, J. C., & Lee, K. H. (2011). Trends in the study of public administration. Empirical and qualitative observations from *Public Administration Review*, 2000-2009. *Public Administration Review*, 71(1), 19-33.
- Rahmani, Kamaledin & Rahmani, samira (2013). Developing a conceptual model of customer loyalty using meta-synthesis. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*.2(2):166-173.

-
- Stremersch, S., Verniers, I., & Verhoef, P. C. (2007). The quest for citations: Drivers of article impact. *Journal of Marketing*, 71(3), 171–193.
- Zhao, S. (1991). Metatheory, Meta method, Meta-Data-Analysis: What, Why, and How? *Sociological Perspectives*.34(3): 377-390.
- Zimmer, Iela (2004). Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts. *Journal of advanced nursing*. March 2006.